

SİYAH BEYAZ FİMLERİN RENKLENDİRİLMESİ

Ahmet DURMAZ*

Stan Laurel'in «Dick ve DOOF» filmindeki saç rengini bilmeyi gerçekten istermiydiniz? Artık siyah-beyaz olarak çekilmiş filmleri yeni teknolojilerin aracılığı ile gerçek renkleriyle görebiliyoruz. Bu teknik Almanya'da Hal Roach stüdyolarında gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemle eski siyah-beyaz filmler renklendirilerek, Televizyon-Video seyircisine sunulmaktadır. Hal Roach stüdyolarında bu «sonradan renklendirme» işleminin gerçekleştirilmesi kamuoyunda değişik tartışmaların başlamasına neden oldu. Siyah-beyaz filmlerin renklendirilmesini lanetleyenlerin yanında, bu işlemi hayır dualarla karşılayanlarda oldu.

Amerikan film pazarında hayli uzun bir zamandan beri üç değişik teknik, siyah-beyaz filmlerin renklendirilmesi konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Hal Roach stüdyoları renklendirme teknolojisi alanında Amerikan teknolojisi ile karşılaştırılabilir. Hal Roach Yöntemi, Amerikan Renklendirme Yöntemi'ne benzer özellikler taşımakla birlikte elde ettiği sonuçlar yönünden biraz daha iyi ve parlak sonuçlara ulaşmıştır. Amerikan Sonradan Renklendirme Teknolojisi'ndeki yöntem «Digichrome» olarak adlandırılmakta, ve bu yöntem temel olarak siyah-beyaz filmlerin renklendirilmesi için düşünülmemiş, tersine hatalı olarak ortaya çıkmış renkli filmlerin yeniden düzenlen-

---

(*) Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi

mesi için ortaya atılmış bir teknoloji türüdür. Sözü edilen sonradan renklendirme tekniğinde ise, orijinal filmde bir kopya alınmakta, ve bunun orijinal renklerine kavuşması için çaba harcanmaktadır.

SONRADAN RENKLENDİRME YÖNTEMİ

Bu yöntemin tanıtılmasına ilişkin ilk teknik ve yöntemin temellerinin neler olduğunun habercisi, 2 Kasım 1983'te Wilson Marker tarafından 125. SMPTE (Society of Motion Picture and Television Engineers) Teknik konferansında, Los Angeles'ta yapıldı. Sonradan renklendirmenin gerçekleştirilmesine ilişkin olarak yapılması gereken ilk aşama siyah-beyaz sinema filminin manyetik bantta yayın kalitesinde siyah beyaz olarak transfer edilmesidir. Sonradan renklendirme yönteminde amaç bunun televizyonda ya da video kasetlerde gösterimidir. bu yüzden ses ve görüntünün değerleri Televizyon standartlarına uygun olarak alınmaktadır. Bir renkli resimde parlaklık (luminance) payı ortalama olarak % 95, ve renk (Chroma) bilgisi % 5 olarak tanımlanır. Temel olarak ele alınmış olan siyah-beyaz filmdeki luminans (parlaklık) bilgileri, renklendirme sırasında, renklerin filme yerleştirilmesine neden olacak temel bilgileri içermektedir. Sonradan renklendirmenin sisteminde kullanılan cihaz konfigürasyonunda bir adet DUBNER CBG-2 bilgisayarlı grafik-boyama sistemi ile bir adet CMX 3400 elektronik kurgu sistemi ve iki adet 1 inch C format görüntü kayıt cihazından yararlanılmaktadır. Siyah-beyaz alınan film kopyasının burada oynadığı rol ve getirdiği kolaylık, sonul üretimde kullanılmak içindir (1).

Tek renkli ya da siyah beyaz bir filmin renklendirilmesi sırasında izlenen yol şöyledir:

1- 16, 35, 70 mm siyah beyaz olarak çekilmiş bir filmin, film kopyası düşük kontrastlı olarak alınır, bu düşük kontrastlı film telecine edilerek, 1 inch C format kopya ve bir de 3/4 inch U-Matic ön çalşıma kopyası alınır.

2- Siyah beyaz filmin her sahne başlangıcındaki görüntü karesi alınır ve bu kare içinde bulunan objeleri parlaklık değerlerine göre belirleyip ayırımları yapılır, ayrılan bu objeler belirlenen renk tonlarıyla tek tek renklendirilirler. Diğer sahnelerin ilk kareleride bu yöntemle renklendirilir.

---

(1) **Professional Production.** «Die Kolorierung von S/W Filmen» Juni, 1987, s. 16.

3- Bu işlemin gerçekleştirilmesinden sonra tüm sekansların renkleri keskinleştirilmiş olmaktadır.

4- Bu aşamadaki işlemlerle orijinal materyaldeki görüntülere uygun olacak şekilde her sahnenin ilk karesine göre, takip eden diğer karelerdeki obje yerleri parlaklık tonlarına bakılarak DUBNER Bilgisayar tarafından hesaplanır. Filmin her karesi için objelerin yerleri ve parlaklık ton değerleri bilgisayarın hafızasında depolanmaktadır. Bu değerler ışığında karelerdeki her objeye ait renk bilgiside hesaplanarak bilgisayarın hafızasında başka bir yere depolanır. Sahne içinde devam eden karelerde yeni bir objenin gözükmesi halinde operatör tarafından bunun renklerinin tanımlanması gerekir.

5- Bilgisayar her kareye ait renk tonlarını ve yerlerini saptadıktan sonra bunları sahnelerin sırasına göre dizerek çıkışına göndermektedir. Bu renk bilgilerinin çıkış sıra ve zamanını CMX 3400 model elektronik kurgu cihazından aldığı komutlar ile ayarlar. Daha önce alınan 1 inch C Formattan gelen siyah beyaz bilmin parlaklık bilgisi ile DUBNER Grafik bilgisayarından gelen renk bilgileri bir görüntü efekt cihazında birleştirilerek, manyetik bir banda ya da filme renkli görüntüler halinde kaydedilirler. Bu aşama sırasında her türlü renk düzeltme ve parlaklık ayar işlemlerini yapmak imkânı vardır.

Her film kareciği objelerine ait renklerin Dubner grafik bilgisayarı tarafından 1024 yatay (horizontal), ve 1024 dikey (vertikal), sayıda noktalara bölünerek bilgisayar diline çevrilir. Dubner Grafik bilgisayarı boyama paletinde 4096 renk tonunu kademeleyen ve 50.000'e ulaşan renk tonlarının elde edilebilmesi mümkündür. Anahtar görüntülerin (sahnelerin ilk kareleri) renklendirme işlemi için gerekli olan süre yaklaşık 10 dakika kadar bir zaman almaktadır. Bundan sonra geriye kalan tüm görüntüler, biri diğerinden farklı ise bilgisayar tarafından hesaplanır. Burada ortaya çıkan tek zorluk arka fonda bulunan çok karmaşık renklere sahip olan duvar kağıdı ile kaplanmış alanlar ve duvarlardır. Bu gibi durumlarda uygulanan yöntem, bu renklerin baskın olarak ortaya çıktığı sahne (sekans) ya da görüntü kareciklerinin ayrı ayrı renklendirilmesidir. Bu türden koşulların var olduğu şartlarda buna benzer durumlarda sık sık karşılaşılmaktadır. Bu şekilde karmaşık arka fona sahip görüntülerin renklendirilmesinde, orijinali bir dakika olan siyah beyaz filmin renklendirilmesi için dört saat gibi bir zaman harcamaktır.

Orijinal filmin renklendirilmesinde, renkli görüntülerin kurgusunda her 30 dakikalık bir siyah-beyaz film için 5 saatlik bir süre

gerekmektedir. Bu türden bir renklendirme işleminin yapılması için ödenecek ücret filmin her program dakikası için 2000 Amerikan Doları civarındadır. Ortalama olarak konulu bir filmin süresinin 90 dakika olduğu düşünülürse bu filmin renklendirilebilmesi için gerekli olan harcamanın 180.000 Amerikan Doları çerçevesinde olacağı ortaya çıkar.

1914 yılında kurulan Hal Roach stüdyoları, 1984 yılından bu yana reklam filmleri ve siyah-beyaz filmlerin renklendirilmesi işiyle uğraşmaktadır. Gary Grant'ın ilk filmi olan «Tropper» Hal Roach stüdyolarında, Hollywood'dan gelen kızının gözetimi altında sonradan renklendirildi. Filmin patentinin yarı hakkıda Hal Roach stüdyolarına ait oldu. Bu firma, daha önce altı tane film renklendirmişti. «Topper» filminin ardından aşağıdaki filmler de sayılabilir. James Stewart'ın başrolde oynadığı film «It's a Wonderful Life» (1946), «Night of the Living Dead» ve daha önce sözünü ettiğimiz Stan Laurel ve Oliver Hardy'nin filmleri. Bugün Hal Roach stüdyolarının depolarında 1000'den fazla film renklendirilmek ve pazara çıkmak için bekliyor.

Hal Roach stüdyoları film renklendirme işinden maksimum kâr sınırına ulaştı. Bu ekonomik başarının temelinde elbette ki film renklendirme işindeki teknolojinin önemi ve bu işi yapma cesaretini gösterenler bulunmaktadır. Herhangi bir siyah-beyaz filmin renklendirilmesi Amerika Birleşik Devletleri'nde 200.000 dolara mal olmaktadır. Benzer bir filmin çekilmesinin masrafı ise 4-5 milyon dolar civarındadır. Ancak sonradan renklendirilmiş bir filmin macerası da bu kadar kısa değildir. Sonradan renklendirilmeden doğan telif hakları yasalar uyarınca 75 yıl sürmektedir. Bu duruma televizyon yayıncılığı açısından bakıldığında bu süre büyük paralar kazandırabilecektir (2).

Teleks aracılığı ile Televizyon kuruluşları yeni çevrilen Televizyon dizisi ve filmlerden sürekli haberdar olurlar. Video kaset teknolojisinin gelişmesi karşısında da bu sayı her gün biraz daha büyümektedir. 1988 yılında Hal Roach klasikleri yayın patenti altında Frank Capra'nın «It's a Wonderful Life» filminin siyah-beyaz versiyonu 39,50 dolardan piyasaya sürüldü ve kısa sürede tam 80.000 tane sattı. Bu sayıya global olarak bakıldığında diğer kaset firmalarının da bu sayının iki mislinden fazlasını piyasaya sürüp sattıkları düşünülse talebin büyüklüğü hakkında fikir edinebilir.

---

(2) Ward Peter. «Coloured Balls» Zerb, Spring 1988, s. 29.

Hal Roach stüdyoları büyük bir video kaset kuruluşu ile sözleşme imzaladı ve bu kuruluşun 80 adet önemli filmini kendi Hal Roach programı içine aldı. İkinci bir aşama olarakta, bu filmlerden 11 tanesini sonradan renklendirerek her bir filmi 9.95 Dolardan satışa sunuldu bunlar kısa sürede kapışıldı.

Filmlerin renklendirmelerinin yapıldığı DUBNER bilgisayarlı grafik ve boyama sistemi renklendirme teknolojisinden dolayı EMMY ödülü almıştır (3).

Hal Roach stüdyoları tarafından renklendirilmiş olan ilk filmler şunlardır:

<u>Filmin adı</u>	<u>Başrol Oyuncusu</u>
SUDDENLY	Frank SINATRA
TOPPER RETURNS	Roland YOUNG
SOMETHING TO SING ABOUT	James CAGNEY
ANGEL and THE BADMAN	James WAYNE
TOPPER TAKES a TRIP	Roland YOUNG
Saint JOAN	Jean SEBERG
MADE FOR EACH OTHER	James STEWART
THE STRANGER	Orson WELLES
MY FAVOURITE BRUNETTE	Bob HOPE
THE SCARLET PIMPERNEL	Leslie HOWARD
ADVISE and CONSENT	Henry FONDA
IT'S A WONDERFUL LIFE	James STEWART
NIGHT OF THE LIVING DEAD	Stan LAUREL, Oliver HARDY

Siyah beyaz filmlerin renklendirme işleminde kanuni olarak bazı engeller ortaya sürülmüştür. Örneğin böyle bir renklendirme işlemi Fransada yapılmış olsa, yayın haklarından dolayı, renklendirilen siyah beyaz filmin yapımcısı ya da yayıncısı sanat eserleri koruma kanunu ışığında, renklendirme yapan firmaya karşı açacakları davayı hemen kazanırlardı.

Bern de imzalanan sanatsal Telif haklarından dolayı Fransa ve İngiltere de sanat eseri satıldıktan sonra dahi yaratıcılarının, sanatçıların o eser üzerindeki hakları devam etmekte onların izni olmaksızın eser üzerinde herhangi bir işlem ve değişiklik yapılamamaktadır.

(3) Ward Peter. «Coloured Balls» Zerb, Spring 1988, s. 31.

Amerika ve Kanada da ise Őu anda yűrűrlűkte bulunan telif hakları kanununa gűre ise, eskiden çekilmiŐ siyah beyaz filmlerin renklendirilip Televizyonda gűsterilmeleri kaset olarak satılmaları műmkűndűr.

Bu geliŐmiŐ teknoloji ve műkemmел program ile alınan son derece baŐarılı renklendirmelere karŐı Amerikada Őiddetli bir műna-kaŐa baŐladı, pek çok űnlű aktűr ve yűnetmen bu iŐleme Őiddetle karŐı ıktılar. Renklendirmenin klasik siyah beyaz filmlerin orjinal duygusunu yok ettiĐini sűylediler. Bu tűr tartiŐmalar devam ederken TV istasyonları ve Kablo TV kanallarında yayınlanan birkaç renklendirilmiŐ filme seyircinin gűsterdiĐi bűyűk ilgi bűtűn yayın ve yapım Őebekelerini tozlu arŐivlerindeki siyah beyaz film ve dizilere tekrar bakmaya zorlamıŐtır.

Bugűn ne kadar deĐerli de olsalar siyah beyaz filmleri hiçbir sinema salonu yűneticisi vizyona almayacaktır. Bu yűzden siyah beyaz filmlerin sinema salonlarına tekrar satılamayacaĐı dűŐűnűlerek, renklendirme iŐleminden sonra filmin yeni nesil izleyiciye kısa zamanda ulaŐtırılabilmesi için teknik olarak Televizyon ve Video kaset standartında gerçekleŐtirilmesi dűŐűnűlműŐtűr. Gűnűműzde çok bűyűk bir pazar olan video kaset kiralama ve satıŐı alanında űreticiler kasedini çıkaracakları yapıtlar için űncelikle ne kadar satacaĐını araŐtırmaktadırlar. Yıllar űnce yapılmıŐ ve arŐivlerde tozlar arasında kalmıŐ siyah beyaz filmler, renklendirildikten sonra TV ve Kaset izleyicisinden gűrdűkleri bűyűk ilgiden dolayı, kaset çoĐaltma ve kiralama Őirketleri tarafından bűyűk bir pasta olarak gűrűlmekte, pek çok firma sonradan renklendirilmek űzere bűyűk bir hızla siyah beyaz filmleri toplamaktadırlar.

Toplanan bu filmlerin renklendirme stűdyolarında yeni geliŐmiŐ cihazlar ile doĐala daha yakın Őekilde renklendirilerek maliyetlerinde dűŐűrűlecek, yeni nesil izleyiciye deĐiŐik kanallardan ulaŐtırılacaktır.

Bu renklendirme iŐleminde orjinal film materyaline herhangi bir hasar verilmemektedir. RenklendirilmiŐ filmlerin Televizyonda, kablolu yayın Őebekelerinde ya da video kasetlerde izlenmesi anında izleyici, filmin renklendirilmeden űnceki siyah beyaz halini gűrmek istiyorsa yapacaĐı tek Őey Televizyonun rengini kapatmak olacaktır. Renklendirme anında orjinal filmin parlaklık deĐerinde herhangi bir deĐiŐiklik yapılmadıĐından renkler kapatılınca ortaya çıkan siyah beyaz gűrűntű, orjinal filmin gűrűntűsű olacaktır.

Gün geçtikçe ucuzlayan ve mükemmelleşen bu renklendirme sistemlerinden dolayı, tüm dünya üzerinde siyah-beyaz görüntü izleyenlerin sonuncuları kameramanlar olacaktır.

YARALANILAN KAYNAKLAR

Spiehs Gerhard. «Die Kolorierung von S/W Filmen» **Professional Production**. Juni, 1987. s. 16-20.

Ward Peter. «Coloured Balls», **Zerb**, Spring 1988, s. 28-31.